

(738-696 рр. до н.е), який, згідно з давньогрецькою легендою, отримав у бога Діоніса дар перетворювати в золото все, до чого він доторкнеться. В золото перетворювались всі речі, навіть їжа. В розпачі, цар доторкнувся до улюбленої дочки, і та перетворилась на золоту статую. Зрозумівши, що він накоїв, Мідас, впав в розпач та благав бога забрати у нього цей дар. Він звільнився від свого дару, скупавшись у річці, яка після цього стала золотоносою.

Манілова синдром. Це один із варіантів істеричної особистості, який описує прагнення до фантазування, відсутність будь-якої фізичної активності. Часто це ідеї та мрії, які так і залишаються ідеями та мріями, і не мають реалізації в майбутньому. У своїх мріях головний герой поеми М.В. Гоголя "Мертві душі" Манілов уявляє себе вченим, відомим актором, політичним діячем і дуже відомою особистістю.

У житті все взаємопов'язано. Вивчаючи художню літературу можна знайти приклади з медицини та способи лікування важких форм психічних захворювань.

Семивсюк А.М.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ВАРІЮВАННЯ ЕПОНІМНИХ УТВОРЕНЬ У НІМЕЦЬКІЙ ФАХОВІЙ МОВІ «ЛАБОРАТОРНА МЕДИЦИНА. ТЕХНОЛОГІЇ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ТЕРАПІЇ»

Кафедра іноземних мов

Вищий державний навчальний заклад

«Буковинський державний медичний університет»

Епонімні утворення, як термінологічні одиниці, що сформувались за участю власних імен, являють собою пласт лексики, який викликає інтерес щодо вивчення процесів антропоцентричного характеру, які притаманні усім етапам розвитку медицини як науки і без вивчення якого неможлива професійна комунікація.

До епонімних термінологічних одиниць (ТО) відносяться одноклексемні і багатоклексемні ТО, які мають у своїй структурі одну або декілька власних назв, а також епонімні символи як засоби номінативних процесів для спеціальних понять, які презентують ділянку концепту «Лабораторна медицина»: Virchow-Trias, Pean-Kleme, Norton-Skala, Nelaton-Katheter, Сaptopril-Test, Pankrealayryl-Test, Naegle-Regel, Lauda-Anamnese, Verden-Studien, Bauer-Studie, які спричиняють вплив на вибір термінологічних одиниць з епонімними компонентами, необхідних для фахового спілкування.

Фаховий текст (жанр) є мовним засобом, що дозволяє розкрити специфіку фаховоорієнтованої комунікації у концептосфері лабораторної медицини, як завершене повідомлення (інформація), предмет для обговорення, організоване за моделлю наукового стилю і описує шлях до діагнозу хвороби через симптоматику і супутні явища, які призведуть до встановлення передбачуваного кінцевого діагнозу. Шар епонімних утворень вміщує різні типи пропріальної лексики, яка сприяє антропоцентричності ТО у досліджуваній терміносистемі. Кількість термінів з антропоцентричним компонентом зростає по мірі розвитку лабораторної медицини, до складу якої входить ТО на позначення сучасних технологій лабораторних досліджень, діагностики та лікування, сприяють оперативній номінації основного змісту наукового знання цієї галузі медицини, яка потребує вмотивованого фахового називання понять, як джерела розвитку медичної науки, для вдосконалення комунікативної спроможності представників цієї професії. Серед жанрів фахових текстів лабораторної медицини ми спостерігаємо наявність внутрішньогалузевої, міжгалузевої термінологічної лексики, загальні назви з антропонімними компонентами.

Результати вивчення лексико-семантичного варіювання епонімних утворень вищеназваної концептосфери уможливають подальші кроки для більш детального дослідження терміносистеми німецької підмови лабораторної діагностики, сприятимуть їх більш ґрунтовному аналізу функціонування такого формату ТО з огляду антрополінгвістики.

Синиця В.Г., Беляєва О.М.*

ЕТИМОЛОГО-ДЕРИВАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРМІНІВ З ХІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

Кафедра іноземних мов

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет»

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

Вищий державний навчальний заклад України

*«Українська медична стоматологічна академія»**

Предметом дослідження стали статус, особливості утворення та функціонування багатокомпонентних латинських клінічних термінів, в яких назва хімічного елемента виступає в якості твірної основи.

Фактичний матеріал було отримано методом суцільної вибірки з чотиритомного українсько-латинсько-англійського медичного енциклопедичного словника (УЛАМЕС), двотомного латинсько-російсько-латинського словника медичних термінів (укладач К.Рудзітіс) та двотомного ілюстрованого медичного словника Дорланда. На підставі проведеного структурно-семантичного аналізу дійшли висновку, що серед відібраних композитів переважно більшість складають терміни-слова, які є похідними номінативними одиницями, а переважаючим дериваційним процесом є суфіксація. Визначальною ознакою термінологічних суфіксів, продуктивних у клінічній терміносистемі, є наявність семантичного значення, притаманного саме для медичної галузі. Чітко обмеженим термінологічним значенням характеризуються грецькі суфікси -ismus (вказує на хворобливий стан, уроджену або набуту патологію, відхилення від норми, отруєння, спричинене впливом

різних чинників на організм), -osis (вказує на хворобливий процес із тривалим або хронічним перебігом, множинність, численні утворення), -itis (вказує на назви захворювань запального характеру), -oma (вказує на наявність доброякісних або злоякісних новоутворень у тканинах чи органах), -ema (вказує на наявність висипу, набряку або нариву). Як показують результати досліджень, однією з поширених словотвірних моделей є «основа назви хімічного елемента + суфікс -ismus (у значенні хронічне отруєння), напр., iodismus ← хімічний елемент Iodum, основа Iod- + суфікс -ismus → хронічне отруєння йодом і сполуками йоду; bismuthismus ← хімічний елемент Bismuthum, основа Bismuth- + суфікс -ismus → хронічне отруєння вісмутом або його сполуками. Аналогічно утворені терміни arsenismus, phosphorismus, manganismus, hydrargyrisumus, plumbismus тощо. Доцільно зауважити, що рівноцінним синонімом до терміна hydrargyrisumus є mercurialisumus. В основу цього терміна покладена зарубіжна назва ртуті Mercurium, яка у новій вітчизняній номенклатурі замінила «стару» латинську назву Hydragyrum, залишивши при цьому в Періодичній системі Д.І. Менделєєва незмінним хімічний символ попередньої назви - Hg. Інколи для уточнення тяжкості та глибини ураження використовується термінотворча модель «префікс hyper (вказує на перевищення) або префікс hypo (вказує на недостатність або пониження) + основа назви хімічного елемента + суфікс -ismus»: hypoiodismus ← hypo+iod+ismus → захворювання, спричинене недостатністю йоду в організмі. Як бачимо з наведеного прикладу, значення суфікса -ismus у цих випадках обмежується поняттям «хворобливий стан, спровокований дією певного чинника на організм». У переважній більшості терміни, утворені за іншою моделлю «основа/усічена основа назви хімічного елемента + суфікс -osis», вказують на хронічне захворювання, спричинене постійним вдиханням пилу того чи іншого хімічного елемента, і утворюють назви професійних нозологічних одиниць. Наприклад, aluminosis ← хімічний елемент Aluminium, основа Alumin- (усічена основа Alumin-) + суфікс -osis → алуміноз: професійна хвороба з розвитком фіброзу легень у разі тривалого вдихання пилу алюмінію та його оксиду; silicosis ← хімічний елемент Silex, основа Silic- + суфікс -osis → силікоз: професійна хвороба з розвитком фіброзу легень у разі тривалого вдихання пилу з високим вмістом кремнію диоксиду; stannosis ← хімічний елемент Stannum, основа Stann- + суфікс -osis → станоз: професійна хвороба з розвитком фіброзу легень у разі тривалого вдихання оксиду олова. Ми відшукали кілька трикомпонентних термінів, у яких суфікс -osis має значення «хворобливий стан на тлі надміру певних елементів», напр., arsenomelanosus ← хімічний елемент Arsenicum, основа Arsenic- (усічена основа Arsen-) + основа melan- від грецького прикметника melas – вказує на темне забарвлення + суфікс -osis → арсеномеланоз: темне забарвлення шкіри внаслідок тривалого вживання препаратів миш'яку; arsenokeratosus ← хімічний елемент Arsenicum, основа Arsenic- (усічена основа Arsen-) + основа kerat- від грецького іменника keras – ріг; у складних словах вказує на зроговіння+суфікс -osis → арсенокератоз: суцільне або локальне зроговіння долонь і підшов як наслідок тривалого вживання препаратів миш'яку. Окрім того, ми звернули увагу на два терміни з суфіксом -osis, для перекладу яких в українській мові використовується слово «отруєння»: fluorosis ← хімічний елемент Fluorum, основа Fluor- + суфікс -osis → фтороз: хронічне отруєння фтором, яке характеризується дистрофією емалі зубів, підвищеною крихкістю і змінами в скелеті та thallitoxicosis ← хімічний елемент Thallium, основа Thalli- + основа toxic- від грецького слова toxon- отрута + суфікс -osis → талітоксикоз: отруєння талієм. Хімічний елемент залізо в Періодичній системі Д.І. Менделєєва позначається латинським словом Ferrum, але, як показала вибірка, для утворення клінічних термінів, пов'язаних із залізом, використовується грецький іменник sideros – залізо, зокрема його основа sider-, яка у складних термінах вказує на відношення до заліза. В УЛАМЕС зафіксовано аж 23 терміни, до складу яких входить основа sider-, серед яких два двокомпонентні суфіксальні утворення siderismus і siderosis. Цікаво, що термін siderismus має нетиповий для використаного суфікса переклад українською мовою «накладання металів на ділянки шкіри з лікувальною метою». Терміну siderosis відповідає, по-перше, типовий переклад «професійна хвороба з розвитком фіброзу легень у разі тривалого вдихання пилу заліза або його сполук», по-друге, «відкладання сполук заліза у тканинах та органах». Як бачимо, у другому випадку використано значення суфікса -osis, яке вказує на множинність. Жодних прикладів термінів з суфіксами -itis, -oma, -ema нами не виявлено, що пояснюється семантичним значенням цих суфіксів.

Скрицька Н. В.

МЕТАФІЗИКА В СТРУКТУРІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

*Кафедра суспільних наук та українознавства
 Вищий державний навчальний заклад України
 „Буковинський державний медичний університет”*

Метафізика – найбільш фундаментальна й найбільш контраверсійна частина філософії. Інколи її ототожнюють із самою філософією і вживають ці терміни як синоніми. А тому всі труднощі, пов'язані з визначенням природи філософського знання, поширюються і на метафізику. Хоча остання, звісно, має специфіку предмета та свої особливості.

Метафізика – це дисципліна з довгою історією, і впродовж розвитку філософської думки її сприймали по-різному. Різні концепції метафізики пов'язані з різними методологіями й навіть з різними предметами цієї дисципліни. Однак, як можна визначити предмет самої метафізики? Всі спроби відповісти на це питання наштовхуються на труднощі, адже предмети (об'єкти), з якими має справу метафізичне знання, позбавлені емпіричних спостережень, як це, для прикладу, визначено в біології, хімії, фізиці, економіці та інших дисциплінах. Отже, питання дати дефініцію метафізиці як науці веде нас до її першооснов. Засновником